

Rom. 13. Vnde & ibidem dicit, dei ordinationi resistit. Vir em̄ iustus si sub rege sacrilego militet, recte illi obedit, si quod iubetur non esset contra præceptum dei, certū est, uel utrū sit certū nō est, q̄ si potestate quis abutitur. s. cōtra dei iussum, tunc ei parendū nō est. Quod Augu. per gradus hūanarum rerū probat. Non em̄ parendū est procuratori, si contra proconsulē iubet, nec ei si cōtra principē, nec etiā prīcipi si cōtra deū. Nullus aut̄ peccat, quia potestatē habet / sed quia potestate abutitur.

In lib. de natura boni.

Magistri Bandini sententiarum Liber Tertius.

¶ DISTinctio Prima.

¶ De incarnatione uerbi.

Apo. Phil. 2.

Vperius de hominis lapsu dictū est. Nūc de eius restau-
ratione uideamus. Cū uenit ergo plenitudo temporis /
missus est filius dei in mundum, i. in forma hominis, mū-
do uisibiliter apparuit.

¶ Quare filius carnē assumpsit, nō pater uel spūs.

Math. 3.

¶ Nō autem missus est pater, uel spiritus sanctus, sed filius tantū,
ut esset filius hominis, nō filii, ne filii nomē ad alterū transiret, & ita
essent duo in trinitate filii. Missus est ergo filius per assumptionē
carnis, quā tota trinitas operata est, nō tñ pater uel spūs sanctus car-
nem assumpsit, sicut tota trinitas descendit, in specie columbæ sup
Iesum, & uocem illā, Hic est filius meus dilectus, & cetera, operata
est, solus tamē pater illud dixit, & solus spiritus sanctus sup Iesum
descendit.

¶ DISTinctio Secunda.

¶ Quare totā humanā naturā accepit, & quid per eā intelligatur.

**Hiero. in ex-
positiōe fi-
dei catholi-
cæ.**

**Ioan. Dama-
scenus.**

Assumpsit ergo filius humanitatē. Quo nomē, animā & car-
nem intelligo. (ut Hieronymus ait) Confitemur in Christo
duas integras substantias, i. deitatis & humanitatis, q̄ ex aīa
& corpore continet. Hāc ergo totā cū suis pprietatibus assumpsit.
Vnde Ioan. Damascenus. Oīa quæ in nostra natura plantauit deus,
dei uerbum assūpsit. s. corpus & animā intellectualē, & eorū idioma /
ta, i. proprietates. Totū em̄ totus se assumpsit, ut toti mihi gratifi-
cet salutē. Quod em̄ inassumptibile est, ipsum incurabile est.

¶ Quæ uerbū simul assumpserit carnē & animā.

In moralib⁹

¶ Porro in ipso conceptionis momēto carnē & animā, ut statim per-
fectus esset homo suscepit. Vnde Grego. Angelo annunciante, &
spū scō

spiritu sancto adueniente, mox in utero uerbum caro factum est. Et Ioan. Damascenus ait. Verbi dei caro animata rationali, & intellectuali simul. Nec repugnat, quod Augustinus ait, super locum illum, Quadraginta & sex annis edificatum est hoc templum. Hic (inquit) numerus perfectioni dominici corporis convenit. Non enim ita dixit hoc, quasi post tot dies a simili alioque conceptum, animata fuit caro concepta, sed cum ab ipso initio animata fuisset (ut dictum est) intra tot dies notabiliter per membra distincta est.

Io. Damasc.
Aug. in epi.
ad Hierony.
Ioan. 2.

DISTINCTIO Tertia.

De carne quam uerbum assumpsit, qualis ante fuerit, & qualis assumpta est.

Christi autem caro non fuit peccatrix in Christo, id est, alicui peccato obligata, quia ex carnis delectatione nata non est, nec postea peccavit.

Secundum commune propagationem fuisset peccatrix in matre, sed a spiritu sancto fuit singulari gratia praeuenta.

Fuit uero peccatrix in matre, sed superueniente spiritu sancto tota mundata est. Quinimo (ut ait Aug.) ipsi matri extunc collatum est, sic deuincere peccatum, ut ei soli inter omnes sanctos non conveniat illud. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Fuit autem caro Christi peccatrici similis, quia esuriit, sitiit, & ceteris defectibus subiecta fuit.

Li. de natura & gratia.
1. Ioan. 1.

DISTINCTIO quarta.

Quare incarnationis opus attribuitur spiritui sancto.

Opus incarnationis tantum, specialiter spiritui sancto attribuitur, ut in symbolo. Et incarnatus est de spiritu sancto. Et in euangelio. Inuenta est in utero habens de spiritu sancto. Quod non ideo fit, quasi spiritus sanctus fuerit uirgini pro semine, sed quia per operationem spiritus sancti de carne uirginis sumptum est, quod uerbo est unitum.

Math. 12.

Aug. in En.

Quod enim ex aliquo est, aut ex substantia eius est, ut filius, aut ex potestate, sicut ex deo sunt omnia, quo modo auctor incarnationis dicitur spiritus sanctus. Sed & cum hoc patri etiam conveniat, spiritui tamen qui benignitas dicitur attribuitur ideo. Quia eximia benignitatis opus existit.

Ambro. 1. expositioe fidei catholicae lib. 3.

Quo sensu dicatur. Christus conceptus & natus de spiritu sancto.

Nec etiam iure inferri, quod filius sit spiritus sancti, quia ex eo natus est. Nec enim omne quod de aliquo nascitur, filius eius est, ut Christianus ex aqua. Nec quicquid filius alicuius est, ex ipso nascitur, ut adoptionis filius.

DISTINCTIO quinta.

Quid assumpsit, & quid assumptum fuerit.

Tertii Libri. Distin. Quinta.

Persona natura assumptis pbat.

DEnique sciendum, quod persona & natura assumpsit naturam, persona uero nec personam, nec natura personam assumpsit. Ait enim Aug. de fide ad Petrum. Unigenitus deus in unitate personae humanam naturam suscepit. Item. Unigenitus dei filius susceptione carnis & animae rationalis incarnatus est. Ecce quod persona naturam assumpsit.

De fid. ad Pe.

Aug. li. de fide ad Petrum. Aug. in li. i. de trinitate Hilarius. 12. de trinitate

¶ Quod natura naturam assumpsit. ¶ Quod autem natura naturam assumpsit, sic ait Augustinus. Illa natura quae semper genita manet ex patre natura naturam sine peccato suscepit. Item unigenitus filius patris, in forma serui & dei, idem ipse est, quia forma dei formam serui accepit, Forma autem natura est. Ait enim Hilarius. Esse in forma dei, non alia intelligentia est, quam in dei manere natura. Ecce quod natura assumpsit naturam.

Councilum Toletanum uidetur contrarium dicere, tamen magister concorditer explicat.

¶ Contra obiecta respondet. ¶ Quod si alibi dicitur formam serui a solo filio esse susceptam. Sciendum est, quod ibi non natura, sed alia persona excluditur. Ceterum in concilio Tolitano uidetur reperire contrarium. Ait enim, Solus filius accepit hominem in singularitate personae, non in unitate naturae diuinae. Sed hoc quod liter intelligatur subinde in eodem exponitur sic. id quod est proprium filii, non quod est commune trinitati, hoc est, propria persona filii hominem suscepit, non communiter tres personae. Quod alicui poterat uideri, quod supra dixerat, totam trinitatem formationem suscepti hominis fecisse. Natura ergo diuina carnem suscepit, unde & incarnata dicitur. Ait enim Ioan. Damascenus. Deitatem dicimus unitam carni, & unam naturam dei uerbi incarnatam confitemur.

Ioan. Dama.

¶ Quod natura dei non dicatur esse facta caro.

¶ Non tamen dicitur quod natura diuina facta est caro, sicut uerbum, quia nec auctoritas hoc habet, nec locutionis usus hoc admittit. Ideo forsanne conuertibilitas naturae in naturam per hoc signaretur.

¶ Quod persona non fuit assumpta.

¶ Persona autem nunquam assumpta fuit, quia non erat ex carne illa & anima ulla persona coniuncta, quam uerbum acciperet. Denique nec iure dicitur, quod persona sit assumpta, quia anima assumpta est. Anima enim non est indiuidua natura, uel persona, quamdiu alii rei unita est personaliter. Sed tamen quando per se est. Unde & persona dicitur, quasi personans. Si autem alicubi dicitur, homo Christus Iesus, uel ille homo a uerbo dei esse assumptus, uelut in Psalm. dicitur. Beatus quem elegisti & assumpsisti, ita determina, hoc de natura uerum est hominis, de persona autem falsum.

Psalm. 64. a.

DISTINCTIO Sexta.

¶ Quid dicatur his propositionibus, deus est homo.

VT autem facilius cognoscatur, quid istis propositionibus dicitur. Deus est homo, & homo est deus, & similibus, breuiter prædicendū est. Quod ex illis duobus, quæ filius dei suscepit. scilicet anima & carne, nulla persona hominis composita est. Tunc enim demum ex duobus his persona componitur, cum principaliter in eo quod persona non est, conveniunt. Vt in cæteris hominibus a Christo contingit. Quod si in ea, quæ iam persona est, ut in Christo fuit, conveniunt, personam non utique faciunt, sed tantum habentur ab ea. Velut paries tectum & fundamentum, si factæ iam domui adhibeantur, non domum faciunt, sed ab ea cui addita sunt habentur tantum. Sicut etiam baptismus, baptismum non mundat, & consecratio/ordinatio/dedicatio, ea quæ illis participant, secundo non augent. id est nihil conferunt vel autumant, sed tantum adhibentur. Sic igitur anima & caro adhibita sunt filio dei, velut indumentum membris. Est enim filius dei factus homo, non ita essentialiter & vere factus homo, ut tu qui es ipsa composita essentia animæ tuæ & corporis, sed essentialiter & vere factus est homo secundum habitum. Vnde Aug. Deus filius pro nobis factus est verus homo, quia veram habet humanam naturam. Hoc autem tractat Aug. super locum illum. Habitu inuentus est ut homo.

¶ Quatuor species habitus.

EDicit enim quatuor modis aliqua accedere ad aliquid, ut habeantur ab eo. Accedit enim alicui aliquid, vel ita quod mutat nec mutat, ut sapientia stultitiam. Vel ita quod mutat & mutat, ut cibus stomacho. Vel ita, quod nec mutat nec mutat, ut annulus digito. Vel ita quod non mutat, sed mutatur, ut vestis corpori, quod genus congruit huic comparationi. Deus enim filius semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, non suam mutans, & sic in similitudinem hominis factus est, verum hominem suscipiendo, & habitu inuentus est ut homo. id est habendo hominem inuentus est ut homo. Sic autem dicit, ut homo, non homo. Sicut caro illa dicitur non peccati, sed similis carni peccatrici. Cum ergo dicitur deus est homo, habitus prædicatur, ut sit sensus. Deus habet hominem, vel est habens hominem. Vel etiam persona humanata prædicatur. Quod Cassiodorus innuit dicens. Factus est filius dei (ut ita dixerim) humanatus deus. Cum autem dicitur homo est deus, habitus subiicitur, & natura vel persona prædicatur, ut sit sensus. Homo est deus. id est habens hominem est deus. Si autem factus in propositione ponitur, ut deus factus est homo, ita intellige. id est deus coepit habere hominem, vel humanatus deus esse. Item homo factus est deus. id est tertia illa persona coepit cum homine esse deus.

Distinctio septima.

¶ De prædestinatione Christi.

De fide ad Petrum. Phil. 2. a.

Prima. Secunda. Tertia. Quarta.

Phil. 2. a.

Roma. 8. a.

Cassiodorus in glosa ad Roma. 1. Locus iste in magistro distinction. 7. ponitur

Ad Rom. i.

Secundum hoc igitur, facile est intelligere illud. Qui p̄desti-
natus est filius dei in uirtute. Filius em̄ dei p̄destinatus
est. i. gratia ei p̄paratū est, nō ut sit filius dei, sed ut cū hoīe
sit filius dei, ut ita gratia attribuat̄ secundum naturā p̄sonæ. Velut
si dicamus, Huic aduocato gratia fit, non ut coram iudice loquatur,
sed ut sedens loquatur, ut gratia ei fiat, non s̄m locutionem, sed s̄m
fessionē. Sic Christo gratia facta est, nō s̄m filiationē, sed s̄m hoc q̄
cū hūanitate dicit̄ fili⁹. Sic & Aug. dicit. Nomē qđ est sup̄ om̄e nomē
donatū est ei, s̄m formā serui. i. ut cū forma serui diceret̄ unigenitus
filius dei. Sic igitur persona illa dicitur p̄destinata, Vel etiā natura
eius humana p̄destinata dicit̄, ut personaliter uerbo patris unire-
tur, & tūc sic exponitur illud. Qui p̄destinatus est. i. cuius natura p̄-
destinata est. Similiter s̄m hoc intellige illud Aug. Tanta scilicet est
unio utriusq̄ naturæ, ut totū dicatur deus, totū homo. i. ut illa p̄so-
na cū hoc toto, diuinitate scilicet, anima, & carne, eorūq̄ proprietatibus
sit deus & homo.

DISTINCTIO. viii. in mḡro est. x.

C Q̄ Christus nō est aliquid, s̄m q̄ homo.

An diuina na-
tura debeat
dici nata de
uirgine.Aug. li. i. cō-
tra Maximi.Origenes
sup̄ epist.
ad Rom.Aug. ad Feli-
cianum.M̄ltiplex de-
notatio hui-
us dictionis
s̄m quid

Ciendum est autem, qđ filius dei, ex eo quod hominē susce-
pit, nō est factus aliquid. i. p̄sona uel natura, quia nec quater-
nitas in trinitate est, nec duæ naturæ Christus est, cū tñ scri-
ptū sit. In duabus & ex duabus naturis uel substātiis subsistit Christ⁹,
nō dicit̄ q̄ duæ sit, sed factus est alicuius naturæ, cuius nō erat prius.
Secūdū qđ debet intelligi illud Origenis. Factus est sine dubio illud
quod prius nō erat. i. eius naturæ. Itē illud. Alius est dei filius, alius ē
hominis filius. i. alterius & alterius naturæ, s̄m q̄ de deo uel de hoīe
natus est. Sic omnia quæ in hūc modū dicunt̄ intellige. Nō igitur fi-
lius est aliquid secūdū q̄ homo, nisi s̄m unitatē p̄sonæ notet̄. Hac
em̄ dictio, s̄m hoc in sacramēto aliquādo personā notat, ut s̄m q̄ ho-
mo. i. is qui homo est dedit dona hominibus. Aliqñ uero naturā, ut s̄m
q̄ homo passus est. i. humanitas ipsa. Aliquando uero notat statum
uel habitū, ut s̄m qđ homo p̄destinatus est, uel donatū est ei nomē
sicut p̄dictū est.

DISTINCTIO Nona.

C De adoratione humanitatis Christi.

Ioā. Damas.

Aug. ex ser-
mōe dñi Nō
turbet̄. &c.

VM aut̄ humanitas in unā personā sit assūpta a uerbo dei,
simul adorāda est cū uerbo. Vnde Ioan. Damascen⁹. Christū
adoramus cū patre & spiritu una adoratione cū incōtamina-
ta carne eius. Et Aug. Ideo humanitatē in Christo adoro, quia deita-
ti unita est. Deniq̄ si hominē a deo separaueris, illi nunq̄ credo, nec

seruio. Velut si quis purpurā uel diadema regale sine rege inueniat, nō adorat. Cū rege autē adorat.

¶ Distinctio. x. apud Pet. Long. in octaua cōtinetur. **¶** Distin. xi.

Vtrū Christus sit creatura uel factus.

Licet autē homo sit Christus, nō rñ simpliciter dici debet creatura uel factus. Nō em̄ est ille factus (ut Aug. ait) per quē facta sunt omnia, nec creatura est, quia per hoc sequeretur, qđ nō esset deus. Deum em̄ & creaturā immediate esse circa substantiā innuit Aug. dicens. Omnis substantia quæ deus nō est, creatura est, & q̄ creatura nō est, deus est. Itē. Si uerbū creatura nō est, eiusdē cū patre substantiæ est. Ex eodē iuste inferitur. Si creatura est, deus non est, & si deus est, creatura nō est, & si eiusdem substantiæ cū patre est, creatura nō est. Non ergo simpliciter dicimus, qđ factus sit, sed fm̄ quid, id est secundū hominē. Vnde Ambro. Factū ex muliere (dixit Apostolus) filiū dei, ut factura nō diuinitati, sed assumptioni corporis ascribat. Distinctione em̄ opus esse, cū de Christo loquitur, ait Aug. ita. Cum de Christo loquimur quid, & fm̄ quid, & de quo & propter quid dicatur, diligens & pius lector intelligat, hoc itaq; attendens dicit Christus fm̄ qđ deus, semp fuit, secundū uero qđ homo esse incepit.

Aug. 1. li. de trinit.

Aug. li. 1. de trinit. ca. 6.

Ambro. lib. 1. de trinit. Galat. 4.

Aug. li. 1. de trinitate.

¶ Distinctio. xii.

Si Christus peccare potuit.

Quaritur autem si Christus peccare potuit. Quod uidetur ideo, Quia posse peccare (ut supra probauimus) bonū naturæ nostræ est, quā totā ppter peccatū suscepit, ut totam curaret. Sed si hoc est, uidetur qđ potuit non esse deus, quia esse deum, & posse peccare, nō conueniūt. Ad quod dicimus secundū p̄dictam distinctionē. Quia potuit peccare Christus secundū qđ homo, nec hoc simpliciter dicimus, sed adiicimus naturaliter. Sic em̄ ab ipsa conceptione homo assūptus, gratia (quā ad mensurā nō accepit) cōfirmatus est, ut peccare nō posset. Naturaliter tñ posset.

Ioan. 3. d.

Vtrū angelus peccare possit.

¶ Quod etiā de angelo, qui minorē gratiā confirmationis accepit dicimus, ut simpliciter peccare nō possit. Naturaliter autem possit. Multo ergo minus dominus angelos peccare potuit, q̄ in ipso utero perfectus uir extitit, nō solū ppter animā & carnē, sed etiā ppter sapientiā & gratiā.

¶ Distinctio. xiii.

Qualiter Christus sapientia profecit.

Ad hoc autem contrarium uidetur, quod in euangelio legitur. Iesus (inquit) proficiebat ætate & sapientia, & gratia apud

Lucæ. 2. g.

In quadam
homilia.

Amb. lib. 3.
de spū scō.

Isaia. 8. a.

Isaia. 8. a.

Ioan. 3. d.
Fulgēt⁹ in
quodā ser.
Collof. 2. a.

Psal. 138. a.
Cassiodor⁹
Rñdet mgē

Iterūobiicit
Et soluit.

Lucæ. 1. c.
Ambrosius.

deum & homines. Sed scđm prädicta, etiā hoc itelligimus. Dicit em̃ Greg. iuxta hominis naturā proficiebat ætate, de infantia in iuuentu tem, iuxta eandē etiā proficiebat & sapientia & gratia. Nō q̃ sapien tior esset, uel magis gratia plenus per accessum tēporis, sed q̃ ean dem qua plenus erat a prima cōceptionis hora, paulatim plenus ex tēpore cæteris demonstrabat. Proficiebat ergo. i. proficere faciebat, sicut magister in discipulis suis proficere dicī. Quod aut̃ Ambro. di cit. sensu hominis profecit, sicut sensu homīs esuriuit. Intelligendū est, ita dictum esse. Vt quantū ad uisum hominum, humanus Christi sensus pfecisse dicat̃. Secundū hoc etiā, patrem & matrē dicī in in fantia a ppheta ignorasse, Quia sic habebat se tūc & gerebat, quasi esset expers cognitiōis. ¶ Distin. xiiii.

¶ Q̃ anima Christi sciat omnia quæ deus.

AD hoc sciendū est, Animā Christi omniū rerū habere scien tiā, quas Christus scit. Quia spūs sciētiae nō est dat⁹ ei ad mē surā. Si em̃ quādā sciret, quādā nō, nō sine mēsurā scientiā haberet. Hoc aut̃ Fulgētius probat, auctoritate illa. In quo sunt oēs thesauri sapiæ & scē absconditi. Ratione cōstat, quia nihil scit aliq̃s quo deus anima ignoret. ¶ Obiicit in cōtrarium.

¶ Sed contrariū uidet̃, quod dicī. In nullo creatura equat̃ creatori. Et pphera. Mirabilis facta est sciētia tua. Quod exponēs Cassiodo rus dicit. Homo assūptus, diuinæ substātiæ nō pōt æquari in scientia uel in alio. Sed intelligendū est, per oīa, uel pfecte. Licet em̃ oīa sciat anima Christi, quæ deus. Nō tamē omnia, ita clare ac perspicue capit sicut ipse. Vel in nullo creatura creatori cōæquat̃. i. Nihil est qđ crea tori creaturā adæqt. Sed nec illud cōtrariū est. Nemo em̃ nouit quæ sunt dei, nisi spūs dei, qui solus scrutatur oīa, scilicet per se, q̃a & a liis scrutari dat, Vnde & ibidē subdit̃. Nos aut̃ spiritū dei habemus. Quasi diceret, per quē profunda dei scimus. Multo magis ergo anīa illa omnia profunda sciuit, quæ præ omnibus spūm dei habuit.

¶ Qđ Christus nō habuit omnē potentiā dei

¶ Nō aut̃ habuit potentiā omnē, ne per hoc omnipotens esset, & ita deus putaret̃. Sed uidetur contrariū. Quod super illū locū. Hic erit magnus & filius altissimi uocabit̃. Ambro. dicit. Non ideo dixit erit magnus, q̃ ante magnus nō fuerit, sed quia potentiā quā fili⁹ dei naturaliter habet, homo erat ex tēpore accēpturus. Qđ cū dici de p sona nō uideat̃, nec caro posset accipere. Restat de anima intellige re. Sed de persona tm̃ dixit, quæ potentiā quā ab æterno habuit, cum homine p gratiā habere cepit, sicut supra de prædestinatiōe diximus.

Co
rit.
2.
6.

¶ DISTinctio. xv.

¶ Quod defectus nostros Christus suscepit.

Illud quoque addimus, quod nostros defectus suscepit, Velut esuriem/sitim/tristitiam.& timorem, ceterosque generales, quorum nullus peccatum fuit. Quod propter fomitem dicimus. Non tamen omnes suscepit (ut ait Leo papa) sed eos tantum, quos pro nobis sumere oportuit/nec dedecuit. Non enim supersit ignorantia inuincibile, & difficultas ad bonum, quam (ut Aug. ait) omnis homo patitur ab exordio suae natiuitatis. Hec etiam ideo non accepit, quia contraria sunt ei, quod de primo statu hominis habuit.

Lib. 3. de libero arbit.

¶ An in Christo fuerit necessitas patiendi & moriendi, ex Distinctione. xvi. & quatuor statibus hominum.

Quatuor enim status hominis sunt, de quibus singulis Christus aliquid accepit. Primus autem peccatum de quo immunitatem peccati accepit. Secundus post peccatum ante gratiam, de quo poenam. Tertius qui fuit sub gratia, gratiae plenitudine. De quarto qui erit in gloria, non posse peccare accepit. Hos autem defectus sicut ipsam carnem ac mortem non conditionis necessitate, id est non ex uiciosa lege nascendi, quae est necessitas nostrae conditionis, sed miserationis uoluntate suscepit. Secundum hoc ergo intellige, quod Aug. ait. Non uere timebat dominus patitur, quia non ueram causam timoris habuit. Vnde Hilarius. Habuit Christus ad patiendum corpus, sed non naturam ad dolendum, uel non uere timuit. id est non ita, ut timor animo suo dominaretur, dimouens eum a rectitudine. Fuit enim timor in eo propassio non passio, (ut ait Hieronymus.) Vere timuit. id est uero timore, non ficto.

Quatuor hominum status de quibus singulis Christus aliquid accepit.

Aug. super illud psalmi. Clamabo & non exaudies. psalmi 21. a.

Hier. super Matheum.

¶ Christus necessitatem moriendi habuit.

¶ Habuit etiam necessitatem moriendi. Ut enim statutum est hominibus semel mori, ita etiam Christus eadem necessitate & iure naturae semel oblatus est.

¶ DISTinctio. XVII.

¶ Quod duae uoluntates sunt in Christo.

Aeterum sciendum est, quod Christus, sicut duas habuit naturas, ita & duas uoluntates. Vnde Aug. Christus in passione duas expressit in se uoluntates, secundum duas naturas. Ait enim. Pater si fieri potest transeat a me calix iste. Ecce. Uoluntas hominis. Quam ad diuinam mox dirigens ait. Verumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Petiit ergo transitum calicis, sed non obtinuit. Cui uidetur contrarium illud in psalmi. Impleat dominus omnes petitiones tuas.

Aug. super psalmi 33. Math. 26. d.

Psalmi 19.

¶ Uoluntas hominis est duplex.

¶ Sed uoluntas hominis Christi distinguenda est, Secundum affectum

sensualitatis, quo uoluit nō mori. Et sū affectum rationis, quo omni-
nino uoluit mori. Secundū quē loquitur spiritu suo. Nec cōcupiuit ī
hoc caro Christi aduersus spūm, Quia sū uoluntatē dei & spūs sūi,
hoc petiit, nō quidē, ut quod petebat obtineret, sed ut ueritatē hūa-
nitatis suæ exprimeret. Et etiā illud petiit, ut mēbris suis in tribula-
tione positis, formā ad deum clamandi, & diuinæ uoluntati propriā
subiiciendi daret. Vtrumq; ergo quod uoluit bonū fuit, sed illud me-
lius qđ effectui mancipauit.

¶ Hilarii sententiā a superioribus longe diuersam adducit.

Hilarius li.
10. de trini.

¶ Hilarius autem intelligit per calicem, mortis terrorē cui omnis
caro, prāter eam quē Christi est, subdita erat, necessitate cōditionis.
qui post mortem Christi demū per uirtutū gloriā tollendus erat. Ad
hoc respiciens, dicit, Christū nō sibi, sed suis orasse & timuisse. Ipse
enim (ut supra probatū est) nō sicut ceteri timuerūt timuit. Inde igitur
est, qđ nō dixit. Tristis est anima mea propter mortē, sed usq; ad
mortem, postq; apostolicæ infirmitatis scandala desitura uidebat.

Math. 26. d.

¶ Distinctio. XVIII.

¶ Quid meruit Christus sibi.

Sup illa uer-
ba. Christus
factus est p
nobis obe-
diens. Phil.
2. a.

Phil. 2.

Post quā mortem etiā, & per quam, claritatē & impassibilita-
tem sibi meruit. Vnde Aug. Vt Christus resurrectione clari-
ficaretur, prius humiliatus est passione, humilitas clarita-
tis est meritum. Claritas humilitatis est prāmiū. Claritatē autē dicit
manifestationē donati nominis, Quod est super omē nomē. Nec em̄
tunc primū & illud nomē donabatur. Tunc tñ ei donatum esse dicit,
illo utiq; tropo, quo dicitur res fieri quando innotescit quia facta sit.
Impassibilitatem quoq; animæ & carnis per eandem mortē meruit,
quā tunc nihilominus, ex quo homo fuit, per charitatē & ceteras uir-
tutes meruerat. Non em̄ habuit Christus, quo posset proficere sū
aiā meritū. i. sū uirtutē meriti. Licet quantū ad numerū meritorū
corporis. i. operū p̄fecisset. ¶ An Christus post mortem fuerit beator.

¶ Si autē quaeritur, Vtrū anima eius fuerit post mortē beator q̄ an.
Dicimus qđ beator fuit, quantū ad miseriae immunitatē, nō quantū
ad dei contemplationē.

¶ Distinctio xix.

¶ Quid Christus meruit nobis.

Obiectio.

Rātio.

Quod si precedentia merita ad hāc sufficiebant, ad quid
ergo uoluit mori? Pro te scilicet, nō pro se, ut te in humi-
litate instrueret, & sic in paradysum induceret, Meruit
em̄ nobis per mortem aditum paradysi, quē per pracedētia sibi meru-
erat

erat. Et redemptionē a peccato, & pœna & diabolo. Nam cū per hostiam reconciliaturus esset sibi deus mundū, nulla alia recōciliare suffecit, cū omnes peccassent. Deceuerat autem deus (ut ait Ambro.) neminē in paradysum. i. ad dei contemplationē admitti, nec alicuius hominis humilitas tñ posset proficere, quantum primi hominis potuit nocere superbia. Talis ergo nemo inuentus est, nisi leo de tribu Iuda, qui moriens liberauit nos a peccato & diabolo. Dum per eam mortem Charitas excitatur in cordibus nostris. Attendentes em̄ in eum quasi in serpentem æneū, & uidentes quanta charitate nos dilexerit, ut pro nobis scilicet moreretur, monemur accendimurq; ad diligendum eū, qui pro nobis tāta fecit, & sic soluti a peccato & diabolo iustificamur. Deniq; peccata nostra portās super lignū. i. pœnā peccatorū, redemit nos a pœna æterna, relaxando quidē debitū, a tēporali etiam spē, nō adhuc re, a qua nos penitus liberabit, qñ nouissima destruetur mors. Et ita redemptor noster factus est, quod proprie Christus dicitur, exhibitione humilitatis. Cōmuniter uero tota trinitas dicitur redemptor, effectū potestatis. ¶ Christus solus mediator est.

Ambro. sup
epi. ad Heb.

Roma. 5.
Num. 21.

¶ Solus tñ Christus mediator est inter mortales peccatores & immortalem iustum. Solus em̄ ipse est deus homo mediator factus, s̄m q̄ homo, in quo per infirmitatē appropinquat nobis, deo uero per iusticiā. Sane s̄m qđ uerbum est, nō est medius, sed unus cū patre deo.

1. Thim. 2. b.

Aug. in quo
dā sermone

¶ DISTINCTIO .XX.

¶ Cur isto mō tñ uoluit liberare nos, cū & alio posset modo.

Fuit sane, & alius modus nostræ liberationis deo possibilis, sed nullus nostræ miseriæ sanandæ cōuenientior.

¶ Ratio prima cur Christus illo modo nos liberauerit.

¶ Hic enim modus a morte desperationis nos maxime liberat, Et mentes nostras ad superna erigit, cū uidemus eum tanti nos fecisse, ut mala nostra ipse immutabiliter bonus, moriendo pferret. Et ideo quoq; quia sic iusticia superat diabolus, nō potentia. Potētia enim liberare potuit seruū suū, quē diabolus fraudulēter abduxit, & uiolenter tenuit, qđ tamē noluit, ne homo uiolenter sibi tolli uideretur. Humiliatus autē per mortem iuste hoc fecit. Est enim iustū, ut debitores quos tenebat liberi dimittant, credentes in eū, quē sine debito ullo occidit. ¶ Q̄ mors Christi & iudeorū & trinitatis opus fuit.

Secūda rō.

Tertia rō.

¶ Deniq; sciendū est. Mortē Christi opus fuisse trinitatis, & iudæ & diaboli, & iudeorū. Trinitatis quia deo auctore. i. uolēte facta est. Iudæ quia prodidit. Iudeorū & diaboli, quia suggesserunt, & sic res una. i. mors Christi ab omnibus istis peracta est, facta uero diuersa fuit

Rom. 8. f.

Math. 26. c.

Si Iudei o-
perati sunt
bonum.

runt, ex quibus ea res prouenit, scilicet patris traditio, filii spontanea
occursio, Iudæ proditio. Iudeorum & diaboli suggestio. Iudei ergo bo-
num fecerunt quantum ad pactum. i. effectum, malum uero quantum ad actum.

¶ Distinctio. xxi.

¶ Quod uerbum ex quo fuit homo, nunquam desinit esse homo.

Aug. sup il-
lud Ioan. x.
Ego ponā
aiam meam
& iterum su-
mam eam.

Imiter autem tenendum est, quod uerbum (ut supra dictum est) uer-
rus homo est, quia habet animam & carnem in unione personæ.
Vniuersus autem homo est, quia duo illa coniuncta habet. Nunquam igitur desinit esse
homo, ex quo fuit homo, quia nunquam desinit habere illa. Vnde Aug. Verbum
ex quo suscepit hominem. i. carnem & animam, nunquam deposuit animam, ut es-
set a uerbo separata. De carne quoque dicit. Sic & in sepulchro carnem
suam commoriendo non deseruit, sicut in utero uirginis conascendo forma-
uit. Non ergo separata est diuinitas ab homine, sed hoc intellige quia
tum ad unionem personæ, non quantum ad defensionem naturæ, secundum quam se-
parata est. Vnde ait Amb. Clamat homo moriturus separatione diuini-
tatis. i. defensione. Separauit se diuinitas subtrahendo potentiam, sicut
hic intelligitur. Math. xxvi. Ut quid dereliquisti me? Sed non solum uni-
onem foris separauit a defensione, sed intus affuit ad unionem. Quod autem
Athanasius sub Anathemate ait, totum hominem in resurrectione denuo
assumptum. Intellige, non quantum ad habendum, sed quantum ad iterum illa
duo coniungendum, ut scilicet caro ex anima uiueret, quæ proprie mor-
tua est, in qua, non in se, Christus mortuus esse dicitur. Vnde Aug. Absit ut
sic christus senserit mortem, ut quantum in se est uita, uitam perdidit.

Ambro. i. ex
po. zi. psal.
Deus deus
meus resp. i
me, quæ me
dereli. &c.
Athanasius

contra Felici-
anum.

¶ Qua ratione dicitur, passus deus.

¶ Sane quicquid passa est caro, non potest dici non passum deum. Quomodo
non potes dicere te non passum iniuriam, si uestis tua confunditur, uel com-
scinditur, quis illa non sit tu. Multo magis ergo quicquid patitur caro
unita uerbo debet dici deus pati, licet uerbum, nec mori, nec pati po-
tuerit. Per hoc ergo ait Amb. Idem moriebat & non moriebat, resur-
gebat & non resurgebat, resurgebat secundum carnem, non resurgebat secundum
uerbum.

Amb. lib. 3.
de spiritu san.
An Christus
in morte fu-
erit homo, hoc
non habet di-
stinctio. zz.

¶ Distinctio. xxiii.

¶ De fide & spe, an Christus eas habuerit, ut charitatem.

Prior fidei de-
scriptio est
Aug. sup Io-
annem.
Ad Heb. i. 12

¶ Vnde uero Christus plenus gratia fuit, Queritur si fidem &
spem habuit. Quod ut melius explicetur. Primum uideamus
quid sit fides & spes. Est igitur fides, credere quod non uides.
Apostolus enim ait. Fides est substantia sperandarum rerum a nobis argu-
mentum, uel conuictio non apparentium. Per fidem enim subsistunt speran-
da modo in nobis, & subsistent in futuro per experientiam.

¶ Distinctio. xxiiii. quomodo intelligitur, quod scriptum est. Cum factum fuerit credatis, hic deest.

¶ Distinctio. xxv.

¶ De fide antiquorum.

E quibus si dubitatur, probantur per fidem, hoc modo. Quia ita crediderunt patriarchæ, & alii sancti, proprie igitur est fides de non apparentibus. De apparentibus enim non est fides, sed agnitio, Quæ fides una dicitur esse ab apostolo similitudine, non singularitate. Sicut idem uolentiū dicitur una uoluntas, & duorum similimodum dicitur una facies. Igitur nostra & antiquorum, una est fides. Modus autem credendi diuersus. Vnde Aug. Eadē fides mediatoris quæ nos saluat, saluos faciebat antiquos. Quia sicut credimus Christum in carne uenisse, ita illi uenturum, sicut nos mortuum, ita illi moriturum, sicut nos resurrexisse, ita illi resurrecturum, & ad iudiciū uenturum.

Fides etiam est de rebus presentibus sed improprie.

Aug. in lib. de nuptiis & gratia.

¶ De fide maiorum & simplicium.

¶ Hæc tamen distincte reuelata sunt maioribus. Simplicibus uero reuelata sunt in mysterio. Vnde Iob. Boues arabant, & asinæ pascebant iuxta eos, Quia simplices maioribus adhærebant credentes in mysterio, quod illi in mysterio docebant.

Iob. i. c.

Distinctio. xxvi.

¶ De spe quid sit.

E niq[ue] spes est certa expectatio futuræ beatitudinis, ex meritis præcedentibus rem speratam. scilicet uitam æternā. Et de his quæ non uidentur, sicut fides. Differt autem spes a fide, quia spes est bonarum rerum, & futurarum, & pertinentiū ad eum tantum, qui earum spem gerere perhibetur. Fides uero bonarum rerum est, & malarum & presentium, & peritiarum & futurarum, & sui quæ eam fidem habet, & alienarum. Ita tamen si eas credere pertinet ad religionem. Hæc autem in nobis proficiunt, usque dum perfecte cognoscamus. Ait enim Aug. Non cognoscamus ut credamus, sed credimus ut cognoscamus.

Ro. 8. c. Differentia inter fidem & spem.

Fides solum rerum est ad religionem pertinentium.

¶ Christus non habuit fidem & spem, sicut nec modo sancti habent.

¶ Secundum hoc ergo, fidem, & spem, Christus non habuit. Quia æque cognouit præterita & futura, sicut & præsentia.

¶ Quod sancti non dicunt modo credere uel sperare.

¶ Vnde sancti non dicunt modo credere, uel sperare futuram resurrectionem, quia eam perfectissime in uerbo dei intelligunt.

Ratio.

¶ Hic obiicit.

¶ Legitur tamen quod crediderit & sperauerit Christus. Dicit enim per Prophetam. Ego ero fidens in eum, Et Psalm. In te domine speraui.

Heb. 2. Psalm. 30.

Rñdet. Quod est intelligendū quantum ad exteriorē effectū, nō quantū ad interiorē actū. Sic em̄ orabat, & cetera agebat, sicut facit qui nō dum uidens credit & sperat. Nō tamen sperando uel credendo a plena cognitione differebatur. Deniq; fm hoc dicit ad patrem. Discipuli

Psal. 17. na tua ipsa me docebit, effectū. s. exteriori, quo formā bene correcti exhibuit, nō actū interiori, qā nunq; se de prauis ad recta reformauit.

¶ Distinctio .xxvii.
¶ De charitate Christi.

Quid sit charitas.

Deut. 6. a.
Duo pcepta charitatis.

Ioan. 13. d.
In his duobus pceptis tota lex pēdet & pphetā.
Aug. in lib. de do. Chri.

H Abuit charitatē Christus, quā passionis exhibuit opere, de qua breuiter dicamus. Charitas ergo est dilectio, qua deus propter se, & proximus propter deum diligit. Huius primū & maximū mandatum est. Diliges deū, ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota uirtute tua. i. ut omnes cogitationes tuas, omnē uitam, & intellectum in illū conferas, quod nō hic sed in futuro implebitur. Hoc tamē dictū est, ut quo currendum sit, nō ignoret. Secundum uero. Diliges proximū tuū sicut te ipsum. i. ad qd, & propter quod te ipsum diligit. Proximū uero omnē hominē intellige quibus modis dicit. Conditione/propinqtate fidei/& impensa beneficii.

Ma th. 22.

¶ Angeli illo precepto obligantur. **¶ Distinctio .xxviii.**
N de & angeli illo pcepto continent. Dicit em̄ Aug. Manifestū ē pcepto dilectiōis proximi, etiam sanctos angelos cōtineri, a quibus nobis misericordiā impendunt officia.

Quatuor sūt gna diligibilia.
Aug. de do. Christiana.

¶ An illo precepto iubeamur totū pximū, & nos totos diligere. Et de ordine diligendi. **¶ Disti. xxviii. & .xxix. mistim ponuntur.**

Aug. de do. Christiana.

D Eniq; omne genus diligendo, prädicitis mandatis cōprehenditur, Quæ quatuor sunt, ut Aug. ait. Vnū quod supra nos est. s. deus. Alterū quod nos sumus. Tertiū quod iuxta nos est. s. proximus. Quartū, qd infra nos est. s. corpus nostrū, & proximi. Quod in illis mandatis intelligitur, & si nō exprimitur. Ait em̄ Augustinus. Sic te totū intellige diligendū. i. animā & corpus, & pximū tuū. i. animā & corpus eius diligere debes.

¶ Q Vna charitate deū & proximū diligimus.

Aug. in ser. de ascē. dñi.
Charitas debet eē ordinata.
Aug. de do. Christiana.

¶ Licet aut tot diligamus, tñ una sola charitate diligimus. Ait em̄ Augustinus. Vna est charitas, & duo sunt pcepta. Nō enī alia charitas diligit proximū, nisi quæ & deū. Inde ordinata debet esse charitas, & in affectu interiori, & in effectū exteriori. De ordine aut affectus dicit Aug. Qui ordinatam uult habere dilectionē. Videat, ne aut diligit, quod nō est diligendum, aut nō diligit quod est diligendū, aut æque diligit quod plus minusue est diligendū. Vel plus minusue

diligat quod æque est diligendum. ¶ Ordo diligendorum.

¶ Omnis homo, inquantum peccator, nō est diligendus. Inquātum homo, est diligendus. Deus uero, plus omni hoīe diligend⁹. Ampli⁹ aut diligendus est proximus, quā corpus nostrū, quia propter deum ipse diligitur, qui potest deo perfrui. Corpus autem nō pōt. Deniq; omnes proximi pari affectu sed dispari effectu diligendi sunt. Vnde Aug. Omnes homines æque diligendi sunt, sed cū omnibus pdesse non possis, his potissimū consulendū est, qui pro locor, temporū, uel quarumlibet rerum oportunitatibus constrictius tibi iunguntur. Hoc quoq; Ambro. distinctius dicit. Primo diligendus est deus. Secundo parentes. Inde filii, Post domestici, qui si boni sunt, malis filiis præponēdi sunt. ¶ Postremo inimici, quos nec ex tota uirtute, nec sicut teipsum iubet deus diligere, sed simpliciter. Sufficit em̄ qd̄ diligimus & non odio habemus. Hoc aut dicit Ambro. Nō ut eos diligere nō debeamus, sicut & nos, proximi em̄ sunt, sed ut sic ostendat q̄ sufficit, si minus eos diligimus, q̄ ceteros proximos, & hoc utiq; fm̄ effectū. ¶ De gradibus charitatis. Aug. sup̄ ep̄l. Ioā. & de pe. di. z. ca. q̄ uult. ¶ Sciendum quoq; est q̄ charitas nō mox, ut nascitur perfecta est. Ut em̄ perficiatur nascitur, nata nutrit, nutrita roboratur, roborata perficitur. Perfecta uero dicit. Cupio dissolui. &c.

Aug. de dō.
Christiana.

Amb. super
illud Cant.
i. Ordina-
uit i me cha-
ritatem.
¶ Inici quō
sunt diligēdi

Phil. i. d.

¶ DISTINCTIO. xxx.

¶ Si melius est diligere amicos q̄ inimicos uel ecōuerso.

Solet etiam quæri. Quid sit maioris meriti, Diligere amicū, aut inimicum? Dicimus q̄ eiusdem meriti est. Eadē em̄ charitate, ex qua meritū est, diligitur uterq;. Quantum uero ad actum exteriorē euidentius signū est perfecte charitatis, diligere inimicum q̄ amicū. Vnde Aug. ait. Hoc tam magnū bonū (.s. diligere inimicum & bene facere odienti, & pro persequēte orare) tantę multitudinis non est, quantam credimus exaudiri cū dicitur. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

In Ench.

In dōica ora-
tiōe Math.
6. b.

¶ Distinctio. xxxi.

¶ Si charitas semel habita ammittat.

Ec dicendo, perfectam charitatē, ab imperfecta eum distinxisse, putemus, quæ charitas imperfecta, sepe amittit & recuperatur, & ea tam boni q̄ mali participant. Vnde Ambro. Quibusdam gratia data est in usum, ut Sauli & Iudæ, frequenter etiā ante sunt mali, qui sunt futuri boni, & prius sunt boni, qui sunt futuri mali, Radicata uero & pfecta charitas, nunq̄ desinit, semel habita, nec ea participant nisi boni. Vnde charitas est fons proprius & singu

Amb. sup̄ e-
pistolam ad
Roma.

Aug. ad Iuli-
anū comitē

Alieni dicunt
hic oēs qui
audiri sūt
Non noui
uos.

Fides spes &
scīa auacua
ri dicuntur.

laris bonorū cui nō cōmunicat alienus. Secundū hoc eam, quæ multa
rū auctoritatū uidetur esse dissonantiā distingue.

¶ Quomodo charitas nō euacuabitur.

¶ Charitas autē perfecta permanebit in futuro. Licet enim in futu-
ro perficiatur, eadē tñ substantia idemq; modus permanebit, qui est
ad deum plus q̄ teipsum. Ad proximū uero sicut te. Cetera uero, uel
ex toto cessabūt, ut fides & spes, quod & de sciētia quidā putāt, uel
saltem quantū ad modum, qui & omnino alius erit in futuro q̄ sit in
præsente.

¶ Quare charitas post fidem & spem ponatur.

¶ Notandū quoq; q̄ charitas nō ideo post fidem & spem ponitur,
quia ex eis oriatur. Sed quia post illa remanebit aucta, quæ tria nunc
æqualia sunt, nō quantū ad eorū cōpræhensionē, sed quantū ad actū
eorū intensiōē. Etenim, si intensius credis, intensius etiā speras & di-
ligis.

¶ Distinctio. xxxii.

¶ Quomodo Christus dilexit.

Abuit autē Christus charitatē, nō uia, ut omnē proximū ad ui-
tam diligeret, sed patriæ, qua tñ ælectos ad salutem dilexit.
Reprobos etiam dilexit, sicut & ab æterno dilexit eos in quantum. s.
opus eius erant futuri. i. quos & quales erat eos facturos. Proinde æle-
ctos alios plus, alios minus ab æterno dilexit, nō s̄m dilectionis esse
tiam, sed s̄m efficientiā, quia. s. maiora bona preparauit his, q̄ illis.
Secundum hunc sensum dicunt aliqui diligi incipere a deo, tunc cum
æternæ dilectionis effectum sortiuntur.

¶ Distinctio. xxxiii.

¶ De quatuor uirtutibus.

De quatuor
uirtutib⁹ q̄
principales
uel cardina-
les nūcupāt
Augu. 14. de
trini.

Ost prædicta, de quatuor uirtutibus principalibus uideam⁹.
Quarū primā est iusticia, quæ est in subueniēdo miseris, qui
minus possunt contra potentiā fortiorū. Secunda prudentia in præ-
cauendis insidiis. Tertia fortitudo in perferendis molestiis. Quarta
temperantia in coercendis delectationibus prauis.

¶ Q̄ hæ uirtutes in futuro maneant.

Beda super
Exod. 26.

¶ Hæ in futuro erunt, sed s̄m alium usum q̄ hic. Vnde Beda. Pote-
states cœli quatuor prædictis uirtutibus præclaræ sunt, quæ aliter ser-
uantur in cœlis ab angelis & aīabus sanctis, q̄ hic a fidelibus.

¶ Distinctio. xxxiiii.

¶ De septē donis spiritus sancti.

Amb. lib. 1.
de spiri. san.

Septem etiā dona, uirtutes sunt, & in angelis sunt. Vt Amb.
ait. Spiritus dei, naturam angelorū effusione quadā sanctifi-
cationū ubertate lætificat. Deinde sanctificationes exponēs, subdit.

His sanctificationibus, signatur plenitudo septē spiritualiū uirtutū, quas enumerat Esaias dicens. Spiritus sapientiæ. &c. Obicitur.

Esaias. 11. 2.

Sed contrariū uidetur quod dicit Beda, Qui cū de timore serui, & casto ægisset addidit. Vterq; in futuro cessabit. Aug. etiā ait. Timor domini est magnū præsidium proficientibus ad salutē, peruenientibus foras mittit. Nō em̄ iam timēt amicū, cū perducti fuerint ad id, quod repromissum est.

Beda super
parabolas.
Prouerb. 1.
Aug. super
psal. 5.

Dilutio obiectionis.

Sed dicimus, q̄ timor in futuro erit, nō s̄m usum quē modo habet qui est metus sepeparationis, sed secundū reuerentiā, quæ est mixta cū subiectione dilectionis, s̄m quā in Christo fuit. Vñ Apostol⁹. Qui ex-

Heb. 5. c.

De timoribus.

Hic sciendū q̄ quinque sunt timores. Mūdanus, qui culpa est, quo bona mundi perdere timemus. Et humanus uel naturalis, qui pœna ē & in Christo fuit, quo pericula carnis horremus. Et seruilis, quo propter timorē gehennæ continet se homo a peccato, & bonū facit, qđ utile est, per quē paulatim fit consuetudo iusticiæ, & est insufficiens. Et initialis, qñ incipit quod durū erat amari, & est sufficiens. Succedit deinde. Castus, qui & amabilis dicit, uel filialis. Quo separatio spōsi timetur, & est perficiens, Qui secundū hunc usum permanet, usq; in finem sæculi, Secundum predictū uero, hic & in futuro erit. Quod autem dicitur, timor nō est in charitate, de perfecta charitate, & initiali timore intelligendū est. De quo Aug. Quantū charitas crescit, tm̄ timor decrescit. Et quantū illa fit interior, tm̄ timor pellitur foras, maior charitas, minor timor. Minor charitas, maior timor. Sciendū uero q̄ ex usu scripturæ, seruilis timor initialis dicitur, quia locum p̄parat charitati dei, Initialis, quia inchoata charitate est.

Timor
Mundanus.
Humanus.
Seruilis.

Initialis.

Castus.

1. Ioan. 4. d.

Aug. homi.
9. sup Epist.
Ioan. 4.

Psal. 110.

Distinctio. xxxv.

Deniq; illa tria dona, sic a se distinguunt. Quia scientia ualet ad rectam administrationē rerum temporaliū, & bonā conuersationē inter malos, Intelligētia uero ad creatoris & creaturarū inuisibiliū speculationē. Sapientia autē ad solius æternæ ueritatis contemplationē & delectationem.

Differentia
inter sciam,
intelligētiā,
& sapientiā.

Distinctio. xxxvi.

De connexionē uirtutum, & æqualitate.

Hic etiam sciendū, q̄ omnes uirtutes sibi inuicem ita cōiunguntur, ut habita una, omnes habeantur. Vnde Hierony. Omnes uirtutes sibi inhaerent, ita ut qui unā habet omnes habeat, & qui una caruerit omnib⁹ careat. Aug. etiā ait. Virtutes quæ sunt in animo quamuis alio & alio modo singulæ intelligantur, nul-

Hieron. sup
Esa. 110.
Aug. li. 6. de
trinitate.

Tertii Libri. Distinctio. XXXVII.

Virtutes
omnes i sin-
gulis sunt æ-
quales pro-
bat.

lo modo tñ separantur ab inuicem, ut quicunq; fuerint æquales. Ver-
bi gratia. In fortitudine, æquales sunt, & prudentia, & iusticia, & tem-
perantia. Si em̃ dixeris æquales esse istos in fortitudine, sed illū præ-
stare prudentia, sequitur. Vt fortitudo huius, minus prudens sit, ac p-
hoc nec fortitudine æquales sunt, Quia est illi⁹ fortitudo prudētior,
atq; ita de cæteris uirtutibus inuenies, si omnes eadē consideratione
percurras. Cū em̃ dicitur aliquis, aliqua præminere uirtute. Vt Abra-
ham fide, & Iob patiētia, fm̃ usus exteriores accipiendū est, uel in cō-
paratione aliorū hominū, quia humilitatis habitū maxime præfert.
uel opus fidei, uel alicuius cæterarū uirtutū præcipue exequitur.

Distinctio. xxxvii.
De decem mandatis.

Aug. de de-
cē cordis.

Primū pce-
ptū primæ
tabulæ.

1. Corin. 8. a

Iam distinctio Decalogi consideranda est. Habet enim Deca-
logus decem præcepta, Tria in prima tabula pertinentia ad
deum. Septem quæ sunt in secunda tabula, pertinentia ad p-
ximum. Primū in prima tabula est. Nō habebis deos alienos. Nō faci-
es tibi sculptile nec omnem similitudinē. Sculptile est, qd̃ nihil ha-
bet simile sibi. Similitudo uero quæ habet speciē alicuius rei.

Ex
od
zo.

Secundū præceptum primæ tabulæ.

Secundum est. Nō assūmas nomen dei tui inuani. Quod est di-
cere, fm̃ litteram. Nō iurabis pro nihilo per nomen dei. Allegorice
uero p̃cipitur, ut nō putes creaturā esse Christū, dei filium.

Tertium præceptū primæ tabulæ.

Exod. 20.

Præcepta re-
fert ad trini-
tatem.

Tertium est. Memento sanctificare diem sabbati. Quo fm̃ litte-
ram. Sabbati præcipitur obseruantia. Allegorice uero. Vt requiē &
hic a uiciis & in futuro in dei contēplatione expectes. Primū quidem
mandatum, pertinet ad patrē, in quo est unitas. Secundū ad filium, in
quo est æqualitas. Tertiū ad spiritū sanctū, in quo est utriusq; cōmu-
nitas.

De mandatis secundæ tabulæ.

Secundū p-
ceptū secū-
dæ tabulæ.

Tertiū pce-
ptū sec. tab.

Quartū pce-
ptū sec. tab.
Si furtū fece-
rūt filii Isra-
el qñ spolia
uerūt Aegy.

Quorū primū ad patrem carnalē refertur, quod est. Honora patrē
tuū & matrem tuā, ut sis longeuus super terrā. s. uiuentiū. Secundum
est. Non occides. Vbi fm̃ litteram actus homicidii phibetur. Spiritu-
aliter uero uoluntas occidendi. Tertiū est. Nō mechaberis. i. ne cuili-
bet miscearis, excepto fœdere matrimonii. A parte em̃ intelligitur
totum. Nomine igitur Mechæ, omnis cōcubitus illicitus, illorumq;
membroz nō legitimus usus, prohibitus debet intelligi. Quartum
est. Non furtum facies. Vbi sacrilegium, & rapina omnis phibetur,
Non em̃ rapinam permisit, qui furtū prohibuit. Hic autē solet quæ-
ri. Si Israhelitæ furtū fecerunt, expoliando Aegyptum. Dicimus q̃
non.

nō. Quia perfecti deo iubenti ministeriū prābuerunt. Infirmi uero magis permisi sunt, hoc facere illis, qui talia iure passi sunt quā iussi. Quintum est. Cōtra proximū nō loquaris falsum testimoniū. Vbi crimen mendacii & periurii prohibetur.

Augu. super Exodum.

Quintū praeceptū. secundā tabulā.

Distinctio. xxxviii.

De mendacio.

Est autē mendaciū (ut Aug. ait) falsa uocis significatio, cū intentione fallendi. Mentiri uero, est loqui contra hoc quod animo sentit quis. Vnde si Iudeus dicit. Christū esse deum, cū hoc nō credat, mentitur quidē, sed mendaciū nō dicit.

Aug. in Enc. Quid mendacium.

Mentiri qd.

An mendaciū omne sit peccatum.

Deniq; omne mendaciū peccatū est. Sed multū interest, quo aīo & de quibus rebus quis menciatur. Nō em̄ sic peccat, qui ut consulat mentitur, sicut qui ut noceat. Nec qui de uia terrā sicut qui de uia uitę mentitur. Mendaciū est triplex. scilicet. Officiosum, Iocosum, Perniciosum.

Aug. in Enc.

Mentitur namq; quis pro cōmodo aliquā alicuius tñ, ut obstetrices & Raab. Aliqñ ioco, qđ perfectis nō cōuenit. Aliqñ ex malignitate, quod cunctis est ualde cauendum. De mendacio Iacob.

Exod. i. d. & Iosue. z. a.

Dicens deniq; se Iacob Esau, a mendacio excusatur. tñ proponēs obedire matri, quā familiari cōsilio dei nouerat, in eo factum mysterium sacramenti. Vel nō fuit mentitus Iacob, erat em̄ ipse Esau iure, & si nō persona, quia emerat ab eo primogenita.

Gen. 27. c.

Distinctio. xxxix.

De periurio.

Periuriū est mendaciū iuramento firmatū. Iurare est deo reddere ius ueritatis. scilicet. & nō falsitatis, Hoc est, deū testem adhibere, Vel ei aliquid obpignorare. Vt ille facit, qui per filios suos iurat, quos obpignorat deo, Vt hoc eis eueniat qđ de ore suo procedit, Si uerū, uerum. Si falsum, falsum.

Quid piuriū
Quid iurare
Aug. in sermone de p
iurio.

Quod iuramentog magis teneatur.

Iuratur autē per deum, per euangelia, per creaturas, Sed quanto magis sanctum est, per quod iuratur, tanto magis est pœnale periurium. Periuriū autem est. Adhibita iuratione mentiri, qđ fit, dū iurando quis loquitur, cū intentione fallendi, quā uel statim habet, uel postea ante tempus, quo fieri debet, quod iurauit. Ream em̄ linguā non facit, nisi rea mens.

Quid sit piurium.
Aug. de uerbis Apli sermone. 28.

Iusiurandum.

Aduertendum quoq; est, qđ Iusiurandū tres habet comites. Veritatem, Iudiciū, & Iusticiam, ut. scilicet. discrete quis iuret, quantum ad se. Vtiliter quantū ad proximū, & uerū sit, uel esse putet, quod iurat,

Hieron. sup Hier. 22. q. 2. ca. aduertendum.

Tertii Libri. Distinctio. xl.

Iuratio i cau-
sa peccatū ē

quantum ad deum. Quod si ista deficient, periuriū est. i. Incaute iusu-
randum factum. Quod ideo peccatū est. Quia iuratio nō est appeten-
da, sicut res bona, nec tamen fugienda est, sicut mala, cū est necessa-
ria.

¶ Periuriū quando dicatur.

¶ Dicitur em̄ periuriū proprie, cū impleri potest Iuramentū, & de-
bet s̄m tenorem iurandi, sed contemnit, q̄ salubriori consilio facien-
dum est, quando si impletur iuramentū, peiorem uergit in exitū. Ve-
lut cū iurauit quis permanere in stupro, qui nimirū inter stuprū & p̄-
dictum periuriū perplexus est, ubi fides rescindenda est. Ait em̄ Isido-
rus. In turpi uoto muta decretū, qđ incaute fouisti ne facias.

Isidor. in Si-
nonimis. 22
q. 4. c. in ma-
lis.

¶ De eo qui uerboꝝ calliditate iurat.

¶ Proinde quacunq; arte uerboꝝ iuretur, deus sic accipit, sicut ille q̄
iurat, & ille cui iuratur, simpliciter intelligit.

¶ De illo qui cogit falsum iurare,

Aug. in ser-
mone de p-
iuriis.

¶ Quod si quis sciens falsum iuramentū exigit, homicida est.

¶ DISTINCTIO. XL.

¶ De iexto & septimo p̄cepto.

Sextum p̄ce-
ptum.
Septimū p̄-
ceptum.

Sextum deniq; p̄ceptum est. Nō desiderabis uxorem pro-
ximi tui. Septimū est, Nō concupisces domū proximi tui,
nō seruum, nō ancillam.

¶ Obiectio.

Soluit.

¶ Sed uidentur hæc duo p̄cepta superioribus includi, quibus di-
ctum est, Nō mechaberis, Nō furaberis. Sed illis opera phibita sunt,
his uero concupiscentia prohibetur. Prædicta igitur mandata legis
sunt decem chordæ Psalterii, quæ charitate tangendæ sunt, ut feræ
uiciorum occidantur.

Finis Tertii libri.